

sententes litteras, ad singula quæque loca, in quibus forte opus esset, deferri, volumus, et pariter Apostolica auctoritate decernimus, quod illarum transumptis manu notarii publici subscriptis, et sigillo alicujus personæ in dignitate ecclesiastica constitutæ, seu curiæ ecclesiasticæ munitis, eadem prorsus fides in iudicio, et extra illud adhiberetur, si forent exhibitæ, vel ostensæ. Datum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris. Die 20 maii MDLXXV, Pontificatus nostri anno tertio. »

84. *Item per Bullam specialem Clementis VIII.* — Item ex Bulla Clementis VIII, supra per extensum allegata, quæ etiam habetur in Bullario loco ibidem citato: siquidem in præfata Bulla Papa expresse « ex certa scientia confirmat omnia et singula privilegia nostra sive directe, sive indirecte per communicationem, vel alia ratione nobis concessa, aut obtenta, in omnibus, in quibus decretis concilii Tridentini non adversantur; » uti videre est in citata nobis summe favorabili, lectuque digna Bulla Clementis VIII, § 3, quæ clausula ex certa scientia etiam habetur in Bulla Gregorii X, uti legenti patet.

85. *Item per Bullam specialem Pauli V.* — Item ex Bulla Pauli V, *Injuncti nobis, etc.*, 1607, 19. julii edita, cujus copia pariter plene authentica in præfato nostro archivio Frisingensi habetur sequentis tenoris.

Paulus papa V, ad perpetuam rei memoriam.

« Injuncti nobis Apostolici muneris ratio postulat, ut sacrarum religionum in militante Ecclesia suaves in Domino fructus assidue præstantium paternam curam gerentes, privilegia, gratias, et indulta illis a Romanis Pontificibus nostris, et Apostolica Sede concessa, quo validius perpetuo subsistant, Apostolicæ confirmationis robore libenter communicemus. Volentes igitur universum ordinem fratrum Minorum sancti Francisci de observantia, ex quo uberrimi in eadem Ecclesia fructus ad ipsius Omnipotentis Dei laudem, et Christianæ reipublicæ spirituale commodum, et utilitatem ab ipsius ordinis initio semper prodierunt, et in dies prodeunt, ac ipsius ordinis ministrum generalem, superiores, et fra-

tres specialibus favoribus, et gratiis præsequi, ac eorum universos ac singula a quibusvis excommunicationis, suspensionis, et interdicti, aliisque ecclesiasticis sententiis, censuris, et pœnis a jure, vel ab homine, quavis occasione, vel causa latis, si quibus quomodolibet innodati existunt, ad effectum præsentium duntaxat consequendum harum serie absolventes, et absolutos fore censentes; supplicationibus pro parte dilecti filii Archangeli de Messana totius ordinis hujusmodi ministris generalis Nobis humiliter porrectis inclinatis, omnia et singula privilegia, immunitates, exemptiones, libertates, prærogativas, favores, conservatorias, declarationes, facultates, dispensationes, concessionem, gratias, et indulta spiritualia, et temporalia, etiam per modum communicationis, et extensionis inter se et cum aliis ordinibus mendicantium, et non mendicantium eidem ordini Minorum sancti Francisci de observantia, ejusque ministro generali, superioribus, ac fratribus, et sororibus, aliisque religiosis utriusque sexus, eorumque domibus, monasteriis, ecclesiis, et locis regularibus quibuscunque per quoscunque Romanos Pontifices prædecessores nostros, ac Nos, et Apostolicam Sedem sub quacunque verborum forma et expressione, in genere, vel in specie, aut alias quomodolibet concessa, ac pluries confirmata, et innovata, cum omnibus et singulis in eis contentis clausulis, decretis, et declarationibus, ac singulas litteras tam sub plumbo, quam in forma Brevis, aut alias desuper confectas, quarum tenores præsentibus pro expressis haberi volumus, quatenus sint in usu, et non sint revocata seu sub aliquibus revocationibus comprehensa, et sacris canonibus et concilii Tridentini decretis et constitutionibus Apostolicis, et ecclesiasticæ libertati in aliquo non adversentur, ex certa nostra scientia, ac de Apostolicæ potestatis plenitudine tenore præsentium perpetuo confirmamus, et approbamus, ac illis perpetuæ, ac inviolabilis Apostolicæ firmitatis robur adjicimus, ac omnes et singulos tam juris, quam facti defectus, si qui in eisdem Intervenerint, supplemus. Quocirca venerabilibus fratribus, patriarchis, archiepiscopis, episcopis, aliisque locorum ordinariis quibuscunque, necnon dilecto filio causarum Curie Cameræ Apostolicæ generali Auditori per præsentem committimus, et mandamus, quatenus qui-

libet eorum per se, vel alium, vel alios, ubi et quando opus fuerit, et quoties pro parte ministri generalis, superiorum et fratrum prædictorum pro tempore existentium, aut alicujus eorum fuerit requisitus, præsententes litteras, et in eis contenta quæcunque solemniter publicans, eisque et eorum cuilibet, in præmissis efficacis defensionis præsidio assistens, faciat auctoritate nostra illos, et quemlibet illorum præmissorum omnium, et singulorum effectu pacifice frui et gaudere; non permittat eos, et eorum quemlibet desuper a quoquam quavis auctoritate quomodolibet indebite molestari, perturbari, vel inquietari; contradictores quoscunque, eis auxilium, consilium, vel favorem publice vel occulte, directe vel indirecte quomodolibet præstantes, per censuras, et pœnas ecclesiasticas, aliaque opportuna juris et facti remedia appellatione postposita compescendo, invocato etiam ad hoc si opus fuerit, auxilio brachii sæcularis; non obstantibus quibusvis constitutionibus et ordinationibus Apostolicis, ac ejusdem ordinis etiam juramento confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutis, et consuetudinis privilegiis quoque indultis, et litteris Apostolicis in contrarium præmissorum quomodolibet concessis, confirmatis, et approbatis. Quibus omnibus et singulis, eorum tenores præsentibus pro expressis, et ad verbum insertis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice duntaxat specialiter et expresse derogamus, cæterisque contrariis quibuscunque. Volumus autem, ut præsentium transumptis etiam impressis manu alicujus notarii publici subscriptis, et sigillo alicujus personæ in dignitate ecclesiastica constituta munitis eadem prorsus fides adhibeatur, quæ ipsis præsentibus adhiberetur, si forent exhibitæ, vel ostensæ. Datum Romæ apud sanctum Marcum sub annulo Piscatoris, Die XIX, Julii M. D. C. VII, pontificatus nostri anno tertio. »

86. *Quæ sicut et aliæ confirmatorie Bullæ, una cum privilegiis nostris novissime iterum confirmatae fuere ab Innocentio XI.* — Similis confirmatio etiam habetur ab Urbano VIII. *In plenitudinem*, quæ et aliæ confirmatorie Bullæ privilegiorum nostrorum de novo confirmatae fuere ab Innocentio XI, in Bulla *Exponi nobis, etc.*, edita 5 septembris 1686, cujus quoque authenticam copiam Roma

communicatam habemus: ubi præmissis solitis præmittendis ad propositum ita loquitur Pontifex: « De venerabilium fratrum nostrorum S. R. Ecclesiæ cardinalium negotiis, et consultationibus episcoporum et regularium, præpositorum consilio, et attenta relatione, quam venerabilis etiam frater noster Alteranus episcopus Portuensis ejusdem S. Romanæ Ecclesiæ Cardinalis Cibo nuncupatus dicti ordinis apud Nos, et Sedem Apostolicam protector ejusdem cardinalibus super præmissis fecit prædictas Clementis VIII, quæ incipiunt, Ratio Pastoralis, ac Pauli V, quarum initium, Injuncti nobis, Urbani VIII, Prædecessorum, quæ incipiunt, In plenitudinem, etc., aliorumque Romanorum Pontificum successorum litteras, super præmissis privilegiis respective emanatas, dummodo tamen sint in usu, nec sint revocatae, aut sub aliqua revocatione comprehensæ, sacrisque canonibus, et concilii Tridentini decretis, et posterioribus constitutionibus, et ordinationibus Apostolicis, regularibusque ordinis prædicti institutis non adversentur auctoritate Apostolica tenore præsentium confirmamus, et approbamus, illisque inviolabilis Apostolicæ firmitatis robur adjicimus, etc. »

87. *Colligitur, privilegia nostra etiamnum plene valere, quibusdam exceptis.* — Ex quibus colliges, privilegia nostra cuncta etiam per communicationem cum aliis tam mendicantibus, quam non mendicantibus, vel alia ratione nobis competentia omnino adhuc valere, et firma subsistere, solis exceptis illis, quæ a constitutionibus Apostolicis post allegatas Bullas emanatis expresse fuere revocata, et quæ sacris canonibus, et concilii Tridentini decretis, aut regularibus ordinis nostri institutis adversantur. Sed occasione hujus:

88. *Quomodo sint intelligendæ clausule confirmationi apponi solitæ: quatenus sint in usu, quæ non sunt revocatae: item quæ sacris canonibus et concilii Tridentini decretis non adversantur? Remissive.* — Quæritur V. Quomodo intelligendæ sint primum allegatæ præfatis constitutionibus insertæ, et reliquis Bullis confirmatoris hoc tempore inseri solitæ clausulæ, videlicet. Quatenus, vel dummodo sint in usu, nec sint revocatae, sacrisque canonibus, et concilii Tridentini decretis, etc., non adversantur? Resp. Ad hoc quæsitum patere ex dicendis, § seq., n. 108, et seqq.

89. *Dum privilegia sæpius confirmantur, et in una Bulla confirmatoria quædam omittuntur, quæ in alia ponuntur, non censentur esse revocata, quæ fuerint omissa.* — Interea circa confirmationes privilegiorum notandum, quod, si in una confirmatoria Bulla minus quam in alia ponatur, et aliqua privilegia aut favores in una Bulla omittantur, et expresse non confirmantur, per hoc illa omissa non censeantur revocata, sed relinquuntur in suo vigore, quem hic et nunc habent, consequenter plene valeant, si a posteriore constitutione aliqua revocata non sunt, aut canonibus et decretis concilii Tridentini non adversantur; quia per Bullas confirmatorias nec intendit, nec solet Papa aliqua privilegia revocare, nisi id exprimat, uti factentur omnes.

90. *Doctrina practica ad propositum.* — Hinc colliges privilegia et favores in Bulla Gregorii XIII n. 83, allegata expresse positos, et in Bulla Clementis VIII, vel Pauli V, n. 84 et 85, per extensum adductis omissos, aut in his Bullis positos, et in his omissos plene valere, nisi revocatio posterior, vel clausula aliqua revocatoria obstet.

91. *Etiam aliorum ordinum privilegia specialiter, sunt confirmata: referuntur aliquæ confirmationes.* — Præter speciales Bullas confirmatorias privilegiorum ordinis nostri, etiam aliarum religionum privilegia specialiter existunt confirmata: sic enim inter alios Clemens VIII amplissime confirmavit privilegia PP. Dominicanorum per Bullam, quæ incipit, *Injuncti nobis*, etc. et habetur per extensum apud Donatum p. 1, tr. 41, q. 8.

Privilegia ordinis B. Mariæ de Mercede redemptionis captivorum confirmavit Urbanus VIII, per Bullam In supremo, quam habes tom. V. Bullarii Cherubin.

Cisterciensium privilegia confirmavit Innocentius X, per Bullam *Exponi nobis*, quæ habetur cit., tom. V. *Constitut.* 54, et sic de aliis ordinibus præsertim mendicantibus, qui favoribus invicem gaudent, si qui uni ex illis, vel aliis ordinibus per confirmationes ex certa scientia conferuntur, intellige, dummodo ordo participare volens habeat indultum communicandi cum aliorum ordinum privilegiis non tantum concessis, sed etiam concedendis in futurum, uti habet ordo noster, et hodie omnes mendicantes teste Donato, p. 1, tr. 41, q. 9.

§ V.

DE EXTENSIONE, ET INTERPRETATIONE PRIVILEGIORUM.

92. *Extensio et interpretatio privilegiorum est duplex.* — Quæritur I. Quid et quotuplex sit ad propositum extensio, et interpretatio privilegiorum? Resp. cum Laymano in c. *Translato de Constitut.* n. 4, et aliis communiter, quod extensio duplex sit, una proprie dicta, seu comprehensiva. Sive, ut loquitur Fagnanus in c. *Quod nonnullis de privilegiis* n. 16 et 28. Duplex est interpretatio una per extensionem, seu extensivam, alia per comprehensionem, seu comprehensivam.

93. *Alia extensio dicitur extensiva, seu interpretatio per extensionem.* — Extensio extensiva, seu interpretatio per extensionem est, quando legis alicujus decisio transfertur ad alium casum, vel personas, non tantum ultra verba legis, sed etiam præter mentem legislatoris, quamvis non contra mentem ejus. Et talis interpretatio per extensionem in legibus, ob adæquatæ rationis similitudinem, tam intra quam extra judicium, recte fieri potest, ac debet; quia de similibus idem est judicium, c. *Cum Corporalia de Translat. episcopi*, et amplius declaravimus Lib. I, tit. II, de *Constitut.* § 15, a n. 370. Exemplum pulchrum hujus extensionis proprie dictæ habetur c. *Cum dilecta, § Nos igitur de confirmat. utili.* ubi Papam constitutionem Juris civilis, ut testes etiam ante litis contestationem excipiantur, si de morte eorum timeatur, ne veritas occultetur, et probandi facultas subtrahatur, ad instrumenta privilegiorum extendit, et ea ob paritatem rationis, si de ipsorum corruptione timeatur, etiam lite non contestata censet esse renovanda.

94. *Alia comprehensiva, seu interpretatio per comprehensionem.* — Extensio comprehensiva, seu interpretatio legis per comprehensionem, et declarationem fit, si decisio legis transfertur ad alium casum, vel personam non comprehensam sub verbis, comprehensam tamen in mente legislatoris: Si quidem interpretatio legum potius mentis legislatoris, quam verbis convenire debet, arg. c. *Humanæ aures* 22, q. 5, et alibi, atque amplius declaravimus cit. lib. II, tit. XV, § 16, a n. 386. Unde hanc non esse proprie extensionem recte monet citatus Laymanus,

§ V. DE EXTENSIONE, ET INTERPRETATIONE PRIVILEGIORUM.

eamque Fagnanus melius appellat comprehensionem seu declarationem.

95. *Rursus alia interpretatio est auctoritativa, seu definitiva, alia doctrinalis.* — Rursus alia interpretatio est auctoritativa, seu potestativa, seu definitiva, ac judicialis, utpote cui in et extra judicium fides adhiberi potest, et debet. Alia doctrinalis, seu magisterialis, estque illa, qua per privatos doctores, vel magistros obscura verba privilegii, et mens concedentis privilegium declaratur.

96. *Auctoritativa a solo auctore privilegii, doctrinalis vero a privatis doctoribus fieri potest. Superiores regulares docti doctrinaliter interpretari valent sua privilegia, quod eis subditi stare queant.* — Quæritur II. A quo fieri possit interpretatio privilegiorum? Resp. Quamvis authentica privilegiorum interpretatio superveniente dubio spectet ad principem, vel eum, qui concessit privilegium, prout omnes fatentur, arg. c. *Inter alia de Sentent. excomm. c. Cum venissent de Judic. juncta l. fin. C. de Legib.*, tamen etiam juxta unanimem interpretatio doctrinalis potest fieri a theologis, aliisque juris doctis, ut amplius diximus lib. I, tit. II, a n. 463. Præsertim autem privilegia regularium possunt doctrinaliter interpretari a prelati religiosorum, quorum interpretationi possunt subditi tuta conscientia acquiescere, ut inter alios notat Herincx quæst. 7. de *Legib.*, n. 87, ubi tamen notandum, prelatos, ut doctrinaliter interpretentur privilegium, debere esse sufficienter doctos, aut doctores pro consilio ad interpretandum adhibere.

97. *Ubi verba sunt clara, nulla admittitur interpretatio.* — Porro circa interpretationem generaliter observandum, quando verba privilegii sunt clara certamque habent significationem, nullam tunc adhibendam esse interpretationem, sed observandum fore tenorem privilegii, arg. c. *Recepimus* h. t. ibi: inspicenda sunt ergo privilegia, et ipsorum tenor est diligentius attendendus. Concordat c. *Porro* h. t. ibi: Quod totum ex inspectione privilegiorum suorum plenius advertere potes, et secundum quod inveneris, ita observes. Omitto similia.

98. *Privilegium non extenditur de persona ad personam.* — Quæritur III. An privilegium uni concessum possit extendi ad alterum? Resp. cum Fagnano in c. *Quia nonnulli de privileg.* n. 2 et 25. Privilegia non extendi in personam etiam ex identitate vel

majoritate rationis. Patet id ex c. *Sane* h. t. ibi: « Temerarium est, et indignum, aliquem sibi sua auctoritate præsumere, quod Romana Ecclesia alicui certa ratione inspecta singularibus voluit beneficiis indulgere. » Concordat Reg. juris. 74 in 6, ibi: « Quod alicui gratiose conceditur, trahi non debet aliis in exemplum, » cum suis Concordantiis. Accedit ratio, quia vis et efficacia privilegii non consistit in ratione, sed in voluntate principis eximentis quempiam a communi lege: unde privilegium dicitur lex privata, et jus singulare per textus n. 3 et seqq. relatos.

99. *Nisi ex subjecta materia, vel tenore privilegii aliud desumatur.* — Nec obstat c. ult. h. t. ubi dicitur, quod uni conceditur, aliis negari non debet. Resp. enim cum Glossa ibid. ¶ quod uni personæ, id verum esse, si de jure communi quidpiam concessum est, prout ibidem est casus de muliere fluxum sanguinis patiente, et Christi vestimentum tangente: secus autem esse, si quid cuiuspiam competat ex privilegio personali.

100. *Vel alias privilegium esset inutile.* — Intellige tamen 1, datam responsionem; per se loquendo, et nisi ex subjecta materia, vel tenere privilegii, sive ex usu, aut alia juris dispositione ejusmodi extensio intelligatur, prout de se patet, et notat Pirhing h. t., n. 21.

101. *Vel communicatio non privilegiati cum privilegiato aliud requirat.* — Intellige 2, nisi privilegium alioquin foret inutile privilegiato: privilegium enim semper deo. aliquid conferre, atque ita interpretari, ut non sit inutilis, frustranea, ac defectuosa indulgentia principis, arg. c. *In his de privileg. juncta Glossa ibid.* ¶ *Ex indulgentia.* Hinc licet in materia dividua socius non gaudeat privilegio socii, arg. c. *Quidam* 32, h. t. nihilominus in materia individua generaliter privilegium uni ex sociis concessum trahitur ad omnes ut docet, ac pluribus exemplificat Fagnanus c. *Cum propter de Jurepat.* n. 41 et 57, ne videlicet privilegium alioquin redderetur inutile; sic enim causa individua plurimum laicorum, et unius clerici debet agitari coram iudice ecclesiastico.

102. *Vel fiat interpretatio comprehensiva, seu declaratio privilegii meram gratiam continentis.* — Quin imo etiam propter communionem non privilegiatus sortitur naturam privilegiati, arg. l. *Si communem. Quenadmodum servit. amitt.* et tradit Glossa fin. in